

В.В.Кравчук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник - канд. пед. наук, доцент Е.Б. Брилін

МЕТОДИЧНІ НАПРЯМКИ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО СЛУХУ МОЛОДШИХ

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті наголошується, що одним із пріоритетних напрямів реформування освіти визначається виховання всебічно розвиненої, творчої особистості, становлення її творчого потенціалу, розвиток національної свідомості культурної спадщини народу. Досягненню цих завдань сприятиме орієнтація освіти на особистість школяра, формування його творчих нахилів, здібностей, умінь і навичок. Вокальна музика для дітей є тим своєрідним матеріалом, який поєднує конкретність і узагальненість, залучення дитини до спілкування з мистецтвом, до творчості, якій сприяє розвитку мислення з урахуванням життєвого і художнього досвіду. Завдяки співу дитина входить у світ художньої культури, що виступає засобом формування її духовності. Хоровий спів - один із видів колективної художньої творчої виконавської діяльності, який сприяє формуванню співочих навичок молодших школярів, їх загального та музичного розвитку. Дитячий вік є найбільш сприятливим періодом для розвитку співочого голосу і складовою гармонійного розвитку в особистості.

Мета статті полягає у визначенні педагогічних умов розвитку музичного слуху молодших школярів в процесі вокально-хорової діяльності, розучування пісні; поєднання пояснень з показом; зорові уявлення під час співу; формування художньої самооцінки; художня виразність - головне завдання співу.

Значення хорового співу різноманітне, сприяє розвитку не лише музичних здібностей молодших школярів, а мислення, мовлення, розширенню словникового запасу. Хоровий спів, викликаючи в молодших школярів яскраві емоції, впливає на естетичні почуття. Закріплені, автоматизовані прийоми і способи вокально-хорової діяльності, що є складовими моментами в усвідомленій музичній творчості.

Виклад основного матеріалу. Саме історія розвитку вокального виконавства та педагогіки свідчить, що протягом значного періоду дослідники з'ясовували принципи виховання співака, здійснювали практичну апробацію, удосконалення організації вокально-педагогічного процесу (В.Антонюк, Н.Гребенюк, Т.Мадишева, О.Стахевич та інші).

Разом з тим, найменш дослідженою залишається проблема вокального виховання дітей молодшого шкільного віку в системі спеціальної музичної освіти. У музично-педагогічній практиці має місце досить ґрунтовна підготовка молодших школярів до вокально-хорового співу, однак педагогічна теорія вокального співу категорії дітей залишається освітлено недостатньо. Результати досліджень, проведених науковцями свідчать, що співацькі навички забезпечуються відповідністю реального звучання і внутрішніх музично-слухових уявлень учнів. Внутрішні музично-слухові уявлення створюють готовність до певних дій, що відповідають художнім музичним завданням. Вокальними навичками є співацька установка, дихання, звукоутворення і звуковедення, дикція й чистота інтонування. Співацька установка, створює сприятливі умови для виразного співу, забезпечує зручне положення корпусу, голови для правильного звуковедення дихання звукоутворення. Все це дисциплінує дітей і є першою організуючою ланкою художнього колективного співу.

Саме яскравий поетичний текст вокальної музики, образність, чіткість форми, елементи зображальності та суто дитячої інтонаційності роблять вокальні твори для

дітей багатим матеріалом для формування вмінь удосконалювати співацький голос. Крім того, введення в зміст початкової музичної освіти вправ для розвитку голосового апарату школярів стає плідною основою не тільки у набутті ними музично-слухового досвіду, але й художньо-інтонаційних та загально-музичних вмінь і навичок виконавської майстерності.

Розвиток творчих здібностей учнів у процесі хорового співу включає ряд етапів

І виховання дитячого голосу. Діапазон, у якому найбільше добре звучить голос першокласників, невеликий, тому матеріал для співу на перших заняттях, використовується нескладний, з обмеженням діапазону, а саме яскравий музичний матеріал вокальні мініатюри. Поступово діапазон пісенних мініатюр розширюється, і включаються пісні, побудовані на звуках тонічного У кожній пісні першокласники освоюють звуковисотний рух мелодії за допомогою рухових прийомів, що сприяють координації слуху і голосу, точному відтворенню звуків.

У дітей другого класу більш природньо звучить голос у більш розширеному діапазоні, однак на заняттях варто намагатися досягти ненапруженого, легкого і світлого звучання. До кінця навчання середина співочого діапазону школярів зміцнюється й удосконалюється, відтінки звуку стають тембрально в залежності від індивідуального характеру тембра голосу. Тембральна сила голосу молодших школярів не має широкої амплітуди і типовим є використання помірних динамічних відтінків. При цьому основною вимогою розвитку насиченого звучання є використання середніх звуків діапазону. Використання середніх звуків діапазону сприяє розвитку голосів.

У молодших школярів поступово відбувається установа характерних якостей співочого голосу, які постійно знаходяться в центрі уваги і контролю вчителя. З цією метою застосовуються відповідні способи та методи розвитку співочого дихання, артикуляції, дикції, звукоутворення, сольного та вокаль-хорового співу.

Розрізняється два види співочого дихання: верхньореберне (ключичне); нижньореберне (діафрагматичне). Данна класифікація є умовною, оскільки в співі завжди присутній змішаний вид дихання. Не слід допускати форсування звуку, що зумовлюється занадто великою кількістю повітря. Правильність співочого дихання залежить від правильності вдихання, яке мусить бути глибоким, швидким і безшумним. Найкращим способом розвитку співочого дихання є спів пісень, мелодій без слів, вправ. Удосконалення навичок співочого дихання здійснюється в процесі розучування поспівок, які сприяють навчанню правильної співочої постави, правильного співочого дихання між фразами.

У формуванні правильного виразного співу особлива роль належить таким вокальним умінням як артикуляція і дикція. Основою співу є голосні звуки, на яких проявляються вокальні якості голосу. Від правильного утворення голосних проявляється краса тембру, сила звуку, технічні уміння, у дітей молодшого шкільного віку. Учні повинні прагнути тримати високу позицію на всіх звуках співочого діапазону і для цього використовуються поспівки та вправи на голосні у, ю, а о і.

Отже, співацьке звукоутворення і звуковедення багато в чому залежить від співацької установки й дихання, тому сформованість вокальних навичок потребує роботи над звукоутворенням для успішних результатів. Одним із головних завдань вокального виховання є чіткість вимови голосних і приголосних звуків, від чого залежить дзвінкість й властивості співацького голосу, хорового звучання в цілому виконання звуків з високою чіткістю і співацької інтонації. Хороший стрій хору залежить від того, якою мірою розвинений музичний слух учнів, від їхньої уваги та вміння володіти своїм голосом, тобто співацькими навичками.

Непересічне значення для правильного художньо-естетичного співу мають: ансамбль і стрій. Ансамбль спільне і злагоджене виконання твору досягається удосконалення усіх його складових: інтонаційної злагодженості, єдності манери звучання, ритмічним, темповим,

агонічним злиттям, а також динамічною єдністю, синхронністю звучання окремих його частинах (куплетах, фразах) та цілого твору.

Ансамбль, проявляється суцільністю, урівноваженістю, узгодженістю голосів.

Складність формування співацьких навичок полягає у тому, щоб молодші школярі навчилися аналізувати навчальні завдання, бачити зв'язок між окремими навичками, що формуються в комплексі, і перенести досягненні результати з вивченого завдання на нові форми художньої вокальної виконавської діяльності.

Висновки. Через хорову діяльність відбувається прилучення дитини до музичного мистецтва та культури. Колективний спів - це прекрасне психологічне, моральне і естетичне середовище для формування кращих людських якостей. Різноманітне наповнення мають вправи, виконання яких поряд з практичними вокально-інтонаційними завданнями застосовуються ігрові ситуації для продуктивного опанування навчального матеріалу. До них відносяться: вправи з різноманітною вокальною інтонаційною виразністю; римовані і віршові вокальні вправи; загадки про слова, звуки, спів; засвоєння музично-ігрового дидактичного матеріалу. Виконуючи різні за типологією дидактичні музично-ігрові вправи, молодші школярі набувають не тільки вокальних умінь, але й певного художнього, естетичного досвіду у конкретних умовах музично-виховної діяльності загальноосвітніх і спеціалізованих закладів освіти.

Таким чином можна зробити висновки, що у шкільних хорах діти здобувають навички музичного виконавства, що дозволяє їм творчо проявляти себе в різних видах мистецтва. У школах вводяться такі предмети як: мистецтвознавство, краєзнавство, культурологія, акторська майстерність, хореографія. Серед різноманітних видів дитячої художньої творчості слід відзначити привабливість і ефективність вокального і хорового співу, естетична природа якого створює сприятливі передумови для комплексного виховання молодшої особистості.

Література

1. Коломоєць О. М. Хорознавство: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 168 с.
2. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2001.

Ю.С. Кучмій,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник - канд. пед. наук, доцент Л.С. Бровчак

МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти важливим завданням є формування особистості дитини, розвиток мистецької діяльності. Без виховання естетично освічених людей, вміння розуміти і цінувати мистецтво, без пробудження у дітей творчого початку неможливе становлення цілісної, гармонійно розвиненої і творчо активної особистості. Оскільки Україна перебуває на шляху становлення, то відповідно і потребує освічених громадян, креативних особистостей, здатних творчо підходити до вирішення будь-яких проблем. Перед навчальними закладами всіх рівнів постає дуже важливе завдання: сприяти, щоб кожна дитина в майбутньому стала не просто пасивним членом суспільства, а інтелектуальною, ініціативною, творчою, суспільно корисною особистістю. Відповідно у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні велике значення надається розвитку творчих здібностей дошкільників. Важливим результатом оволодіння дитиною мистецькою діяльністю є усвідомлення себе активним суб'єктом творчості, сформоване емоційно-ціннісне ставлення до рукотворного світу. Показник мистецької діяльності дітей старшого дошкільного віку визначається рівнем розвитку естетичного сприймання об'єктів та явищ, умінням працювати з різними матеріалами, використовувати різні техніки, добирати відповідні засоби реалізації